

ROLUL ȘI LOCUL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ÎN CREȘTEREA PATRIMONIULUI MUZEAL

de prof. dr. doc. **DIONISIE M. PIPPIDI**

vicepreședinte al Secției
de istorie și arheologie
a Academiei de Științe Sociale
și Politice

În numele Institutului de arheologie al Academiei de Științe Sociale și Politice și în numele meu personal sînt bucuros să salut pe participanții la această sesiune de comunicări a Muzeului de Istorie al R. S. România, prima manifestare de amploare a unei instituții încă tinere, la a cărei înzestrare a contribuit, se poate spune, întreaga țară și a cărei rapidă dezvoltare ne umple pe toți de mulțumire. Putem mărturisi fără sfială că abia după ce acest mărț așezămînt a luat ființă, am înțeles cu toții cît fusese de necesar și ce gol considerabil venea să umple în peisajul cultural al Capitalei și al țării.

Concentrînd în el relicve din toate perioadele trecutului, de la preistorie pînă la istoria contemporană, înfățișîndu-le într-un cadru demn de importanța lor și făcîndu-le accesibile unor mase tot mai largi de vizitatori români și străini, Muzeul de istorie, căruia socot că i s-ar potrivi din plin epitetul de „național“, meritînd să se numească de aici înainte Muzeul Național de Istorie, și-a asumat din primul moment sarcini numeroase și complexe.

Nu mă gîndesc numai la clasarea și expunerea în condiții optime a atîtor variate și valoroase exponate, ci la valorificarea lor științifică, în măsura în care n-a fost realizată înainte de concentrarea lor în muzeu și, mai ales, la dezvoltarea în continuare a colecțiilor, în funcție de noi descoperiri semnificative, indiferent pe ce cale vor fi fost realizate.

În ceea ce privește prima sarcină, toată lumea va fi de acord că, în condițiile oferite în localul a cărui destinație inițial fusese alta, expoziția se prezintă satisfăcător, și că, mai ales cînd e vorba de punerea în valoare a Lapidariului și a tezaurului, rezultatele sînt de-a dreptul impresionante.

Cu privire la valorificarea științifică a patrimoniului muzeal, de asemenea, mi se pare că lucrurile au început bine, nu numai în sensul că deschidem astăzi o sesiune de comunicări, cu prilejul căreia vom lua cunoștință de rezultatele obținute de cercetătorii muzeului în cabinetele lor de lucru sau pe cîmpurile de săpături, nici în acela că, după spusele tovarășului director Florian Georgescu, primul volum dintr-un anuar al muzeului stă să apară și va fi urmat desigur de altele multe, dar și pentru că, așa cum m-am putut convinge de curînd, cu prilejul unei interesante vizite în subsolurile acestei clădiri, se găsesc acolo, în curs de amenajare, o serie de laboratoare bine instalate și bine uti-

late, a căror punere în funcțiune va ajuta substanțial nu numai munca cercetătorilor din Muzeul de Istorie al R. S. R., dar și pe aceea a colaboratorilor altor muzee de profil, mai puțin bine înzestrate.

Peste cel mult două luni vom avea prilejul să ne mai întâlnim în această sală pentru a asculta rapoarte despre săpăturile executate în campania 1973 de cele trei institute de arheologie și de un mare număr de muzee județene, așa că aprecierea pe care am făcut-o își găsește, dacă mai era nevoie, și această nouă justificare.

Acestea fiind spuse, îngăduiți-mi să trec la însăilarea câtorva reflecții pe marginea temei pe care o tratez și care privește rolul cercetării științifice în creșterea patrimoniului muzeal, subiect simplu, s-ar putea crede, simplu și convențional, pretext pentru câteva îndemnuri de toți așteptate cu privire la nevoia ca orice muzeu să întreprindă săpături pentru a scoate din pământ acele materiale de care întimplător duce lipsă și care i-ar putea completa colecțiile.

În realitate, datele problemei sînt mai puțin simple și merită ostenela unui examen în prezența onora din factorii care au un cuvînt de spus în organizarea muncii arheologice în R. S. România.

Se știe, într-adevăr, că numărul celor angajați în această muncă — oameni și instituții — este relativ mare, începînd cu cercetătorii din institutele Academiei și sfîrșind cu muzeografilor mai tineri sau mai vîrstnici de pe întreg întinsul țării.

Se știe, de asemenea, că, în raport cu numărul arheologilor, mijloacele materiale puse la dispoziția lor, modeste și inegal repartizate, au tendința supărătoare de a scădea cu fiecare nou buget. Se știe, în sfîrșit, că, independent de ceea ce am putea numai planul de lucru normal sau chibzuit al oricăreia din unitățile angajate în procesul de cercetare a trecutului, fiecare an nou aduce cu sine sarcini neprevăzute, de fiecare dată urgente, decurgînd din procesul rapid de industrializare a țării sau din realizarea unor lucrări de interes obștesc.

Pentru exemplificare este de ajuns să mă refer la cercetările complexe cerute pînă la un timp de Hidrocentrala de la Bicaz, apoi de cea de la Porțile de Fier, mai de curînd de lucrările de hidroameliorațiuni de pe valea Moștiștei, ca să nu mai vorbesc de grija pe care de pe acum ne-o crează proiectul canalului Dunărea-Marea Neagră. Acestea fiind elementele de la care sîntem ținuți să pornim în încercarea de a vedea limpede, ce rezultă de aici? Rezultă, mi se pare, o situație întrucîtva curioasă, remarcabilă numai printr-o strictă planificare a eforturilor și printr-o utilizare judicioasă a fondurilor. O asemenea planificare este ea posibilă în stadiul prezent al legislației privitoare la patrimoniul arheologic-istoric și în raport cu unele norme de disciplină financiară? Răspunsul e îndoielnic. Există, nici vorbă, texte legislative care încredințează Academiei R. S. România și, prin delegație, Academiei de Științe Sociale și Politice tutela patrimoniului arheologic și istoric. Există și dispoziția înscrisă în statutul Academiei abia amintite, potrivit căreia acestei înalte instituții îi revine sarcina de a coordona și planifica cercetările privind trecutul național, indiferent de cine ar fi întreprinse și indiferent de cine ar fi subvenționate. Această sarcină de încredere este îndeplinită în numele Academiei de Comisia arheologică, acționînd ca organ al Secției de istorie-arheologie, care se silește să introducă

ordine și coerență în planul actual de săpături, veghind să se acorde atenția cuvenită problemelor încă nerezolvate ale trecutului național și contribuind, în limitele posibilului, la îndeplinirea planului de cercetări prioritare întocmit de organele de Partid și de Stat. Dar silințele ei se lovesc, pe de o parte, de puținătatea fondurilor de săpături repartizate institutelor Academiei, pe de altă parte, de tendința pînă la un punct legitimă a muzeelor de a folosi resursele proprii, nu o dată considerabile, pentru realizarea unui plan de lucru al lor și, în primul rînd, pentru completarea și sporirea colecțiilor de exponate. Și atunci, sîntem îndreptățiți să ne întrebăm : cum pot fi conciliate aceste două tendințe contrarii ? Răspund : nevoia unei riguroase planificări și coordonări e astăzi mai imperioasă decît oricînd. Și adaug : în stadiul actual al legislației privitoare la patrimoniul istoric, această delicată operație nu poate fi întreprinsă decît de Comisia arheologică, care, la obligațiile-i — ca să zic așa — legale, adaugă avantajul unei indiscutabile competențe.

Se știe, într-adevăr, că în ea sînt reprezentate, pe lîngă cele trei instituții de specialitate din București, Cluj și Iași, Direcția generală a așezămintelor și muzeelor din Consiliul Culturii și Educației Socialiste și Direcția monumentelor istorice și de artă. Pe de altă parte, cum cei mai mulți dintre dumneavoastră o știm, încă de la începutul activității ei practice, Comisia arheologică s-a preocupat să-și dea un regulament de funcționare și, ceea ce e mai important, un regulament al săpăturilor în care sînt prevăzute, între altele, condițiile unei colaborări corecte și principiale între instituțiile participante la săpături, cu garantarea cedării materialelor rezultate acelor muzee care subvenționează lucrarea.

În aceste condiții, am putea pretinde că măcar în teorie problemele sînt toate rezolvate ; în practică subzistă totuși dificultăți, rezultînd din sarcinile întrucîtva contradictorii ce ne stau înaintea, ca și din lipsa unei generale voințe de colaborare. Și iată pentru ce, revenind o dată mai mult la întrebarea despre rolul și locul cercetărilor științifice în creșterea patrimoniului muzeal, trebuie să repet afirmația că o acțiune în această direcție trebuie să se subsumeze unui plan de ansamblu, reflectînd deopotrivă nevoile inedite ale muzeelor de toate categoriile, dar și *liniile majore de dezvoltare ale arheologiei românești în etapa actuală*.

Nimeni nu se va gîndi să neghe că muzeele au dreptul și au și datoria de a veghea la colecțiile pe care le gospodăresc și care se cer sporite și reînnoite. Tot atît de adevărat e însă și faptul că această preocupare nu trebuie să ducă la imprăștierea forțelor și a resurselor, la o nesocotire a ceea ce în acest muzeu și pentru mulți ani de aici înainte constituie o sarcină de onoare a arheologiei noastre, luminarea acelor unghere ale trecutului național, care continuă să ne apară obscure și, înainte de toate, a acelei probleme a formării poporului român, pentru elucidarea căreia atîta s-a făcut în ultimii 25 de ani și atîta ne mai rămîne de făcut în deceniile ce urmează.

A intra în această privință în amănunte, mi se pare de prisos. Important într-un asemenea cadru e să ne pătrundem de adevărul că o cercetare de teren în beneficiul exclusiv al înzestrării muzeelor nu se poate concepe în condițiile de azi ale arheologiei românești, după cum nu se

poate concepe un plan de săpături pe țară, care n-ar ține seama și de nevoia dezvoltării colecțiilor și, prin dezvoltarea acestora, de nevoia educației istorice și patriotice a celor mulți. Între aceste tendințe divergente trebuie căutată o cale de mijloc și de conciliere față de care orice abatere va trebui înfierată ca o nesocotire totodată a științei și a datoriei cetățenești. Numai așa putem nutri speranța să ne plătim de ceea ce Pârvan numea undeva „datoria vieții noastre“, numai așa, uniți în aceeași năzuință, cercetători și muzeografi, putem contribui la propășirea științei. căreia i-am închinat ce aveam mai bun în fiecare.